

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ ЗА ПРИНЦИПАМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗПОДІЛУ ПОВНОВАЖЕНЬ TRANSFORMATION OF FORESTRY MANAGEMENT SYSTEM BASED ON DECENTRALIZATION AND AUTHORITY SEPARATION PRINCIPLES

Олександр ШУБАЛИЙ,
кандидат економічних наук,
Луцький національний технічний університет

Oleksandr SHUBALYI,
PhD in Economics,
Lutsk National Technical University

У статті на основі опрацювання позитивного досвіду сусідніх постсоціалістичних європейських країн запропоновано новий підхід до трансформації системи управління лісовим господарством на принципах децентралізації та розподілу повноважень. Визначено основні етапи реформування існуючої системи управління та розвитку перспективних форм інтеграції суб'єктів господарювання.

Обґрунтовано, що приватизація переробної бази лісгоспів дозволить залучити додаткові надходження до державного бюджету та уникнути конфлікту інтересів з деревообробними підприємствами. Корпоратизація державних лісгосподарських підприємств та створення розгалуженої за регіональним принципом ДАК «Ліси України» дозволить залишити в галузевій корпоративній структурі тільки господарські функції.

Запропоновано створити у складі Державної екологічної інспекції спеціалізований підрозділ – лісову інспекцію – та передати йому функції, які на сьогодні виконує Державна лісова охорона, що дозволить зосередити контрольні функції в незалежному державному контролюючому органі, який підпорядковуватиметься іншому міністерству – Міністерству екології та природних ресурсів України. Передбачено створення у структурі Міністерства аграрної політики України спеціалізованого Департаменту лісового та мисливського господарства, який виконуватиме функції державного управління галуззю, що сприятиме економії бюджетних коштів на утримання державного апарату на національному та регіональному рівнях. Розглянуто переваги створення на регіональному рівні інтегрованих структур (лісових холдингів, кластерів і технопарків), що дозволить оптимізувати лісоресурсні, технічні, фінансові, інформаційні та трудові ресурси для успішної реалізації інноваційних проектів з урахуванням інтересів територіальних громад.

In this paper, based on the study of positive experiences of neighbouring post-socialist European countries, a new approach to the transformation of the system of forest management on the principles of decentralization and separation of powers is offered. The main stages of reforming the existing management and development of advanced forms of integration entities are defined.

It is proved that the privatization of forestry processing base will raise additional revenues to the state budget and avoid conflicts of interest with woodworking companies. Corporatisation of state forestry enterprises and the creation of an extensive on a regional basis SAC «Forests of Ukraine» will be left in the sectoral structure of corporate business functions only.

It is proposed to establish within the State Ecological Inspectorate the specialized unit – the forest inspection – and give it the features that today takes the state forest protection that will concentrate control functions in an independent national regulatory authorities, which would be subordinated to another ministry – the Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine. It is provided the establishment within the structure of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine the specialized departments of forestry and hunting, which serve as public sector management to facilitate budgetary savings for state apparatus at the national and regional levels. The advantages of creation of regionally integrated structures (forest holdings, clusters and technology parks) that will optimize forest resource, technical, financial, information and labour resources for the successful implementation of innovation projects, taking into account the interests of local communities.

За роки незалежності в Україні не відбулося системних ринково орієнтованих перетворень у сфері лісового господарства. Переважає централізований підхід до прийняття рішень, розподілу бюджетних коштів, продажу деревини на експорт, чітко проявляється внутрішній конфлікт інтересів, адже державні установи та підприємства

галузі в одній особі здійснюють господарські, наглядові та контрольні функції, що не відповідає європейським принципам децентралізації та розподілу повноважень. На сьогодні, коли відбувається нове становлення української державності, відкриваються перспективи асоціації та подальшого вступу до ЄС, потрібно продуктивно використати цей час, щоб провести трансформації в системі управління лісовим господарством, врахувавши досвід постсоціалістичних європейських країн, які після проведених реформувальних досягли значних успіхів у цій сфері протягом останніх десятиліть.

Тому мета даного дослідження полягає у виробленні на основі опрацювання позитивного досвіду сусідніх постсоціалістичних європейських країн власної ринково орієнтованої моделі управління лісовим господарством на принципах децентралізації та розподілу повноважень, а також обґрунтування основних етапів трансформації існуючої системи та розвитку перспективних форм інтеграції суб'єктів господарювання.

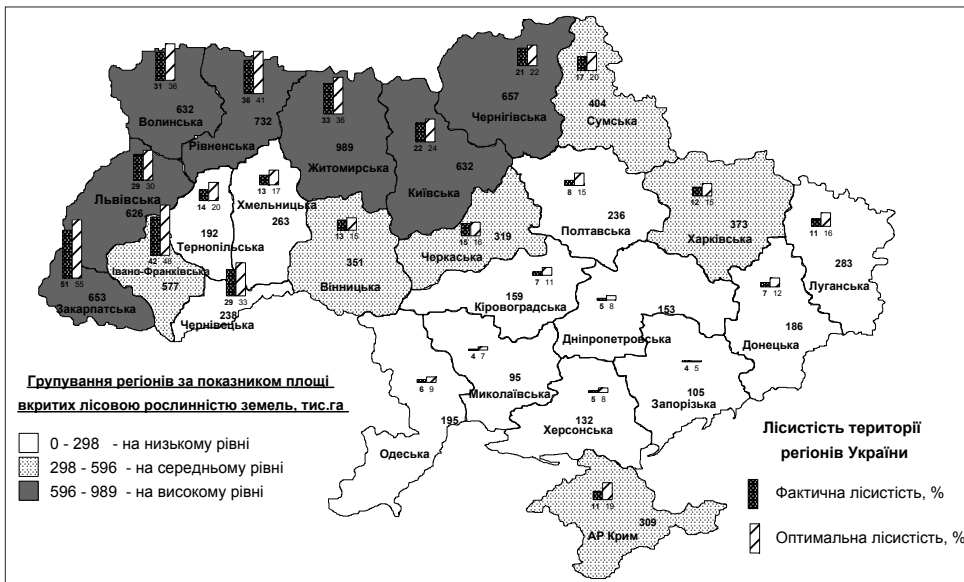
Сфера лісового господарства належить до важливих ланок національного господарства України, адже вона забезпечує відтворення, догляд, охорону, заготівлю та продаж лісових ресурсів, які є стратегічно важливими для держави, оскільки мають багатоцільове значення. Відповідно від рівня забезпеченості лісовими ресурсами безпосередньо залежить і рівень розвитку сфери лісового господарства.

Аналіз забезпеченості лісовими ресурсами окремих регіонів України свідчить, що найбільшу площу вкритих лісовою рослинністю земель мають регіони зони Полісся та Карпат – Житомирська (989,0 тис. га), Рівненська (731,7 тис. га), Чернігівська (656,6 тис. га), Закарпатська (652,9 тис. га), Львівська (626,4 тис. га), Волинська (632,4 тис. га) та Київська (632,2 тис. га) області. Порівняно середнім рівнем цього показника відзначаються окремі регіони зон Лісостепу (Вінницька, Черкаська, Сумська, Харківська області), а також Карпат (Івано-Франківська область) та Криму. Решта регіонів, що відносяться до лісостепової та степової зон, характеризуються порівняно низьким рівнем показника площі вкритих лісовою рослинністю земель (рис. 1).

Більш ґрунтовний висновок про інтенсивність процесів лісовідновлення можна зробити шляхом порівняння його площі з площею суцільних рубок лісу, які відбуваються під час рубок лісу головного користування, а також визначення умовного показника – площі лісовідновлення, що припадає на 1 га площі рубок головного користування (рис. 2).

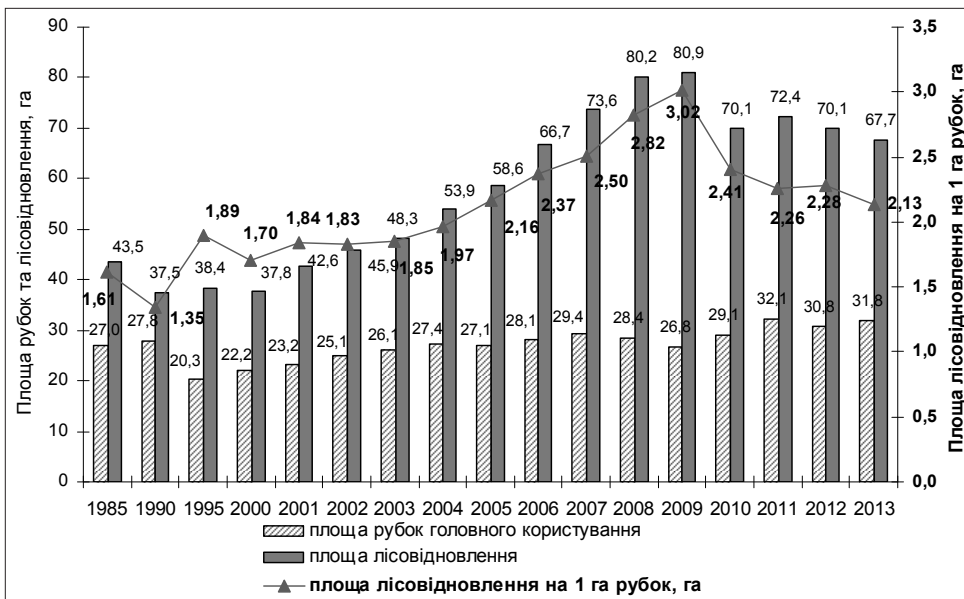
Результати порівняльного аналізу свідчать, що протягом аналізованого періоду площа рубок лісу головного користування за роки

Рис. 1. Аналіз забезпеченості регіонів України лісовими ресурсами (АР Крим з урахуванням м.Севастополя, Київська область з урахуванням м.Києва)

Джерело: Держстат та Держлісагентство України.

Рис. 2. Порівняльний аналіз тенденцій зміни площ лісовідновлення та площ рубок лісу головного користування в Україні за період 1985-2013 років

Джерело: побудовано на основі даних Держстату України.

незалежності України поступово збільшувалася, перевищивши у 2006 році рівень 1990 року, але вона не перевищує площ лісовідновлення. За рахунок суттєвого збільшення площ лісовідновлення було забезпечено стабільне зростання показника площі лісовідновлення на 1 га площі рубок з 1,35 га у 1990 році до 3,02 га у 2009 році, або у 2,2 раза, що переконливо свідчить про посилення лісовідновного спрямування лісогосподарської діяльності в Україні. Однак обмеження фінансування в період економічної кризи призвело до зменшення цього показника до 2,13 га у 2013 році.

Отже, за період 2000-2010 років спостерігається суттєве прискорення процесів лісовідновлення – середній показник за цей період становив 53 тис. га, тобто перевищив середнє значення за 1969-1978 роки (50 тис. га), але був меншим від середнього показника, досягнутого за 1949-1955 роки (122 тис. га). Водночас для швидшого досягнення оптимальної лісистості території України потрібно суттєво збільшити середньорічні обсяги створення нових лісів.

Деталізований аналіз показників відхилення між показниками оптимальної та фактичної лісистості в розрізі регіонів України (рис. 3) свідчить про те, що жоден з них також не досягнув оптимального рівня. Але найближче серед усіх регіонів до оптимального рівня лісистості наблизилися лише Черкаська (на 30,7%), Запорізька (на 1,1%), Львівська (на 1,3%), Чернігівська (на 1,4%) та Вінницька (на 1,7%) області, більшість з яких не належать до регіонів із високим рівнем показника площі вкритих лісом земель. Значну роботу щодо додаткового лісовідновлення потрібно провести в Автономній Республіці Крим (на площі 204 тис.га), Полтавській (196 тис.га), Луганській (144 тис.га), Донецькій (133 тис.га) та Кіровоградській (112 тис.га) областях.

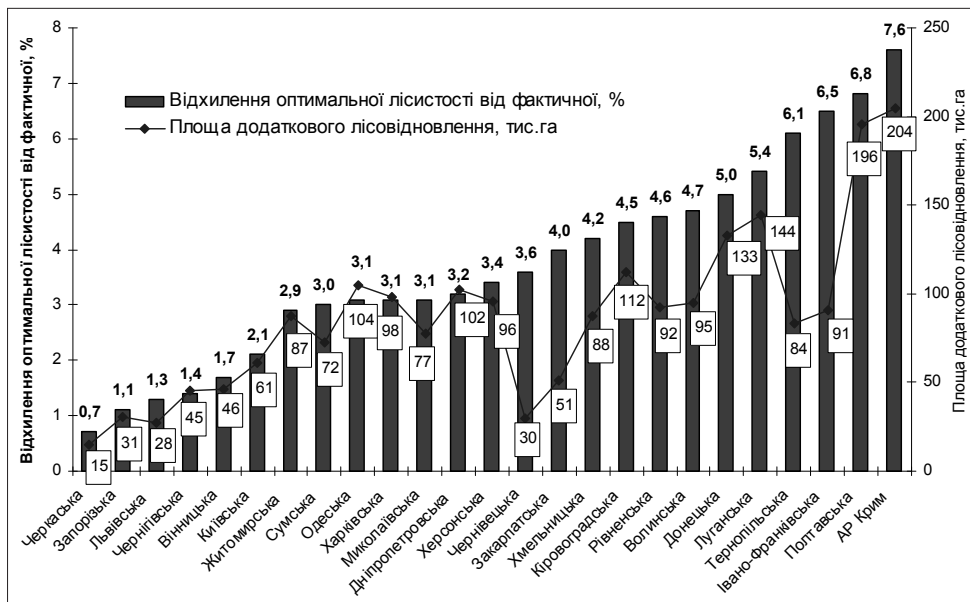
Основною проблемою, що стримує процеси лісовідновлення, є свідоме **затягування органами місцевої влади прийняття рішень щодо виділення з метою подальшого заліснення виведених із сільськогосподарського обороту земель та земель запасу**. Щоб активізувати ці процеси, потрібно внести відповідні зміни до Земельного та Лісового кодексів.

Центральним органом виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері лісового та мисливського господарства, є Державне агентство лісових ресурсів України. Ведення лісового господарства на місцевому рівні здійснюють державні підприємства, які входять до сфери управління Держлісагентства України та координуються його відповідним територіальним органом (Рескомліс АР Крим, 24 обласні управління лісового та мисливського господарства). У підпорядкуванні Держлісагентства знаходяться наукові, навчальні організації, національні заповідники й природні парки, інші підприємства, установи, організації

безпосереднього підпорядкування. Поряд із функціями ведення господарської діяльності на Держлісагентство, його регіональні підрозділи та держлісгоспи покладено функції охорони, захисту та контролю за станом лісових ресурсів, яку виконують підрозділи державної лісової охорони, якій надано статус правоохоронного органу (**виникає внутрішній конфлікт інтересів, адже в одному органі зосереджені господарські та контрольні функції, а також виникло недопустиме поєднання на рівні держлісгоспів господарських функцій та функцій державного контролю**).

Держлісагентство та його регіональні підрозділи (обласні управління) не координують, а фактично здійснюють управління поточною господарською діяльністю держлісгоспів, включаючи питання призначення керівників, централізованої організації експорту лісосировини та організації лісових аукціонів, але не несуть за це відповідальності, вся повнота якої лягає на директорів держлісгоспів (**виникає неправомірне розширення функцій центрального та регіонального**

Рис. 3. Аналіз відхилень між показниками оптимальної та фактичної лісистості в розрізі регіонів України

Джерело: побудовано на основі даних Держлісагентства України)

органів державної влади за відсутності адекватної відповідальності за незадовільні результати їх здійснення).

Особливістю функціонування лісового господарства України є те, що постійними лісокористувачами є державні лісогосподарські підприємства, які мають у своїй структурі переробні підрозділи і можуть залучати для власного виробництва деревину не за ринковими цінами, а за цінами виробничої собівартості. Хоча у Положенні про Державне агентство лісових ресурсів та обласні управління лісового та мисливського господарства жодним чином не передбачено їх повноваження щодо управління лісопереробними виробництвами (виникають нерівні умови залучення сировини порівняно з іншими деревообробниками, наявна нормативно-правова колізія щодо відсутності повноважень державного управління діяльністю переробних підрозділів держлісгоспів).

Користуючись своїм монопольним становищем щодо залучення деревини для внутрішніх потреб, держлісгоспи зони Полісся і Карпат нерідко використовують власні переробні потужності для виготовлення продукції з низьким ступенем та ефективністю обробки (переважно палети) та здійснюють її продаж на експорт посередницьким структурам за завищеними цінами, маніпулюючи її якісними характеристиками, залучаючи необліковану деревину (виникає корупційна складова у торгівлі продукцією на експорт з використанням монопольного становища).

Ринок лісосировини в Україні організований у формі аукціонних торгів, контроль за якими здійснює Державне агентство лісових ресурсів України (профільний центральний орган державної виконавчої влади, підпорядкований Міністерству аграрної політики України), на які щоквартально виставляється пропозиція держлісгоспів щодо продажу деревини «на пні» (тобто деревини, яка ще не заготовлена, але може бути вилучена згідно зі встановленими розрахунковими лісосіками), за мінусом деревини, яку планується до використання на власних деревообробних потужностях (виникає конфлікт інтересів щодо допуску учасників та прозорості процедури ведення торгів).

Формально пріоритет у продажу надається внутрішньому ринку, але фактично нерідко застосовується схема залучення фіктивних учасників торгів з метою наступного продажу необхідної за якістю та кількістю деревини обраним посередницьким структурам задля подальшого продажу в необробленому вигляді або з низьким ступенем обробки на експорт (виникає корупційна складова у процесі ведення торгів та штучний дефіцит деревини необхідної якості для внутрішнього ринку).

Отже, сфера лісового господарства потребує проведення негайних організаційно-економічних трансформацій у системі управління за європейськими принципами децентралізації та розподілу повноважень з метою недопущення конфлікту інтересів, забезпечення самоокупності галузі та врахування інтересів територіальних громад у контексті сучасних складних реалій розвитку країни.

Першим важливим кроком щодо реформування системи управління лісовим господарством стала передача у 2013 році та на початку 2014 в підпорядкування Держлісагентства України лісогосподарських підприємств, які були у сфері прямого підпорядкування Мінагрополітики та Міноборони, що дозволило створити єдину вертикаль державної влади у сфері лісового господарства.

Враховуючи позитивний досвід ряду сусідніх європейських постсоціалістичних країн (Польща, Чехія, Словаччина), з метою усунення конфлікту інтересів, розподілу господарських і контрольних функцій, створення системи противаг у сфері державного управління та збільшення ролі територіальних громад у питаннях регулювання лісових відносин пропонується трансформувати існуючу систему державного та громадського управління у сфері лісового господарства до вигляду, запропонованому на рис. 4.

З метою економії бюджетних коштів функції центрального органу виконавчої влади доцільно покласти на Міністерство аграрної політики, створивши в його системі Департамент лісового та мисливського господарства. Відповідно на регіональному рівні доцільно створити відділи лісового та мисливського господарства у складі обласних управлінь агропромислового розвитку, а на районному – відділи лісового та мисливського господарства у складі районних органів державної влади.

Для реалізації функцій ведення господарської діяльності на принципах самоокупності при збереженні державних інтересів у цій сфері доцільно за досвідом Польщі, Словаччини та Чехії на базі держлісгоспів, апарату Держлісагентства України та його обласних управлінь створити госпрозрахункову Національну акціонерну холдингову компанію «Ліси України», яка матиме регіональні дирекції та охоплюватиме не тільки лісгоспи та мисливські господарства, а й сукупність обслуговуючих підприємств національного рівня.

Ряд організацій та установ наукового, проектно-вишукувального, лісовпорядкувального профілю, які виконують важливі державні функції, пропонується залишити на бюджетному фінансуванні в прямому підпорядкуванні Департаменту лісового та мисливського господарства.

З метою централізації виконання функцій охорони та захисту лісових ресурсів в одній державній структурі пропонується ряд національних природних парків і природних заповідників Держлісагентства передати у сферу підпорядкування Міністерства екології та природних ресурсів України.

Функції державного нагляду й контролю за використанням та охороною лісових ресурсів запропоновано покласти на Державну екологічну інспекцію, до складу якої передати підрозділи державної лісової охорони всіх рівнів управління, оптимізувавши штат і зменшивши розміри бюджетного фінансування їх діяльності. На виконання Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні пропонується ряд заходів щодо децентралізації влади на територіальному рівні.

На виконкомі органів місцевого самоврядування різних рівнів пропонується покласти повноваження щодо погодження призначення керівників обласних і районних органів державної влади у сфері лісових відносин, а також керівників підрозділів лісової охорони у складі відповідних Державних екологічних інспекцій.

Також доцільно в межах територіальних громад активізувати діяльність громадських організацій, які здійснюватимуть незалежний громадський контроль у сфері лісового господарства.

Отже, трансформація системи управління лісовим господарством дозволить створити прозору схему розподілу повноважень, яка відповідає європейським принципам розмежування інтересів, що дозволить суттєво знизити корупційні ризики та закласти основи для стабільного сировинного забезпечення усіх інших ланок лісового сектору. Для побудови дієвої системи управління лісовим сектором потрібно провести ряд організаційно-економічних перетворень, що передбачають реорганізацію існуючих господарських структур і створення нових інтегрованих суб'єктів господарювання, які функціонуватимуть на ринкових засадах.

Перший етап організаційно-економічних перетворень передбачає проведення реорганізації комплексних державних лісогосподарських підприємств з метою забезпечення розподілу функцій з ведення лісового господарства, лісозаготівлі, лісопереробки, охорони і захисту лісу та контролю між різними адміністративно й економічно непов'язаними суб'єктами господарювання, державними та громадськими установами і організаціями.

Принципове рішення про реорганізацію комплексних державних лісогосподарських підприємств має бути прийняте на рівні Міністерства аграрної політики України. Реорганізація комплексних державних лісогосподарських підприємств дозволить впорядкувати господарські та адміністративні функції у системі лісового господарства.

Проведення вказаних перетворень дозволить усунути суперечності у внутрішній організаційній будові та вирішити конфлікт інтересів, який виник через зосередження в межах одного державного органу (Держлісагентство) ряду взаємовиключних функцій, які

надають йому конкурентні переваги порівняно із суб'єктами інших форм власності та організаційно-правових форм господарювання.

Тому найбільш прийнятною формою реорганізації державних лісогосподарських підприємств повинен стати їх поділ на декілька самостійних підприємницьких структур, а окремі наглядові та контрольні функції повинні бути передані відповідним державним контролюючим органам.

Процес реорганізації цих підприємств пропонується провести шляхом виділення в окремі структури деревообробних, консервних та інших переробних підрозділів комплексних державних лісогосподарських підприємств та здійснення їх приватизації.

На основі викладеного можна запропонувати наступний розподіл функцій між центральними органами виконавчої влади, які здійснюють управління у сфері лісового господарства:

□ функції з формування державної політики і нормативно-правового регулювання – покласти в межах компетенції на Міністерство аграрної політики і продовольства, Міністерство екології і природних ресурсів, Міністерство економіки і торгівлі, Міністерство фінансів;

□ функції з контролю і нагляду та правозастосування у сфері економічної діяльності – покласти на Державну фінансову інспекцію (яка перебуває у підпорядкуванні Міністерства фінансів), Державну інспекцію контролю за цінами (перебуває у підпорядкуванні Міністерства економіки і торгівлі);

□ функції з контролю і нагляду та правозастосування у сфері охорони і захисту лісів – покласти на Державну екологічну інспекцію (перебуває у підпорядкуванні Міністерства екології і природних ресурсів), створивши у її складі спеціалізовані мобілізовані підрозділи лісової охорони;

□ функції з надання адміністративних послуг і здійснення контролю-наглядових заходів – покласти на Державну фіскальну службу;

□ функції з управління об'єктами державної власності – покласти на новостворений Департамент лісового і мисливського господарства міністерства аграрної політики України.

Рис. 4. Трансформована система державного та громадського управління лісовим та мисливським господарством України

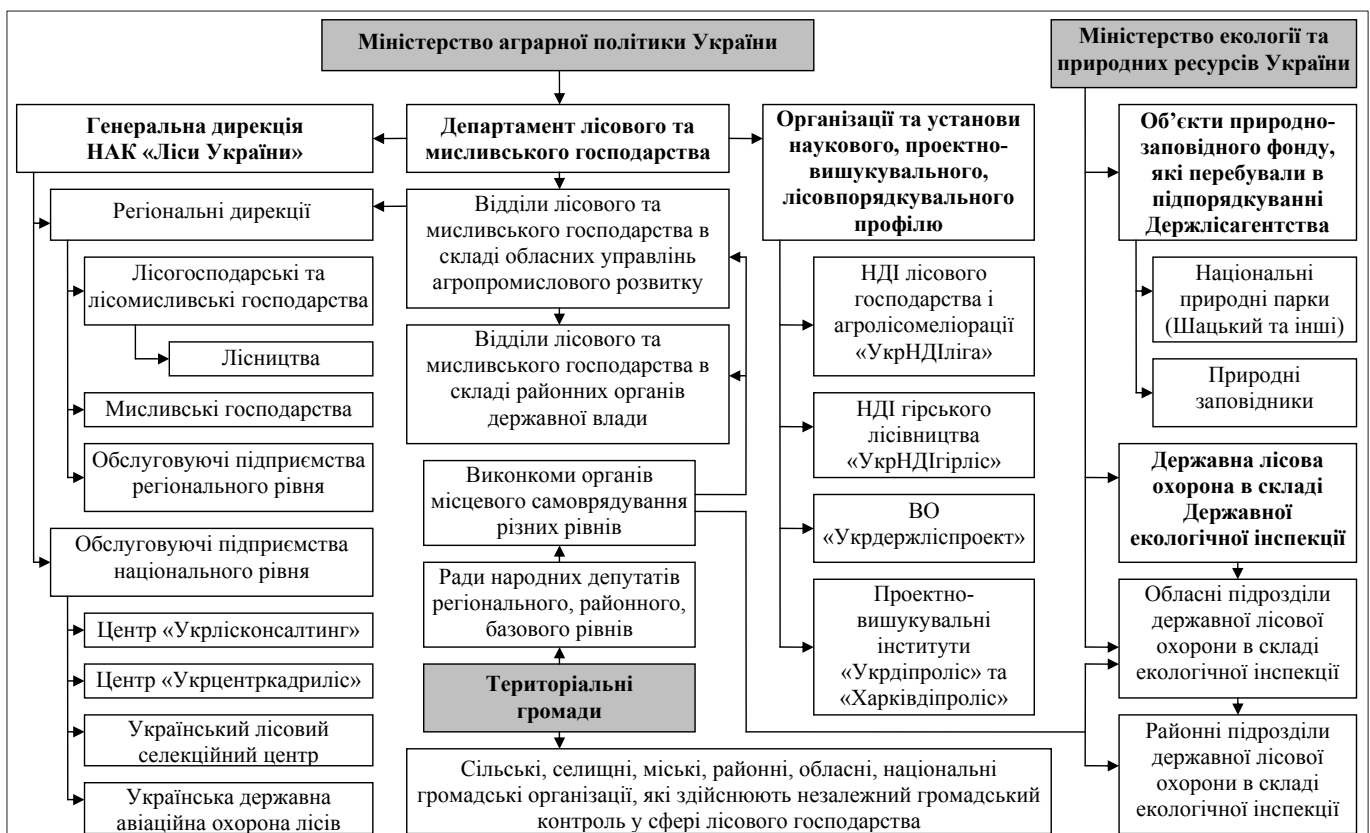
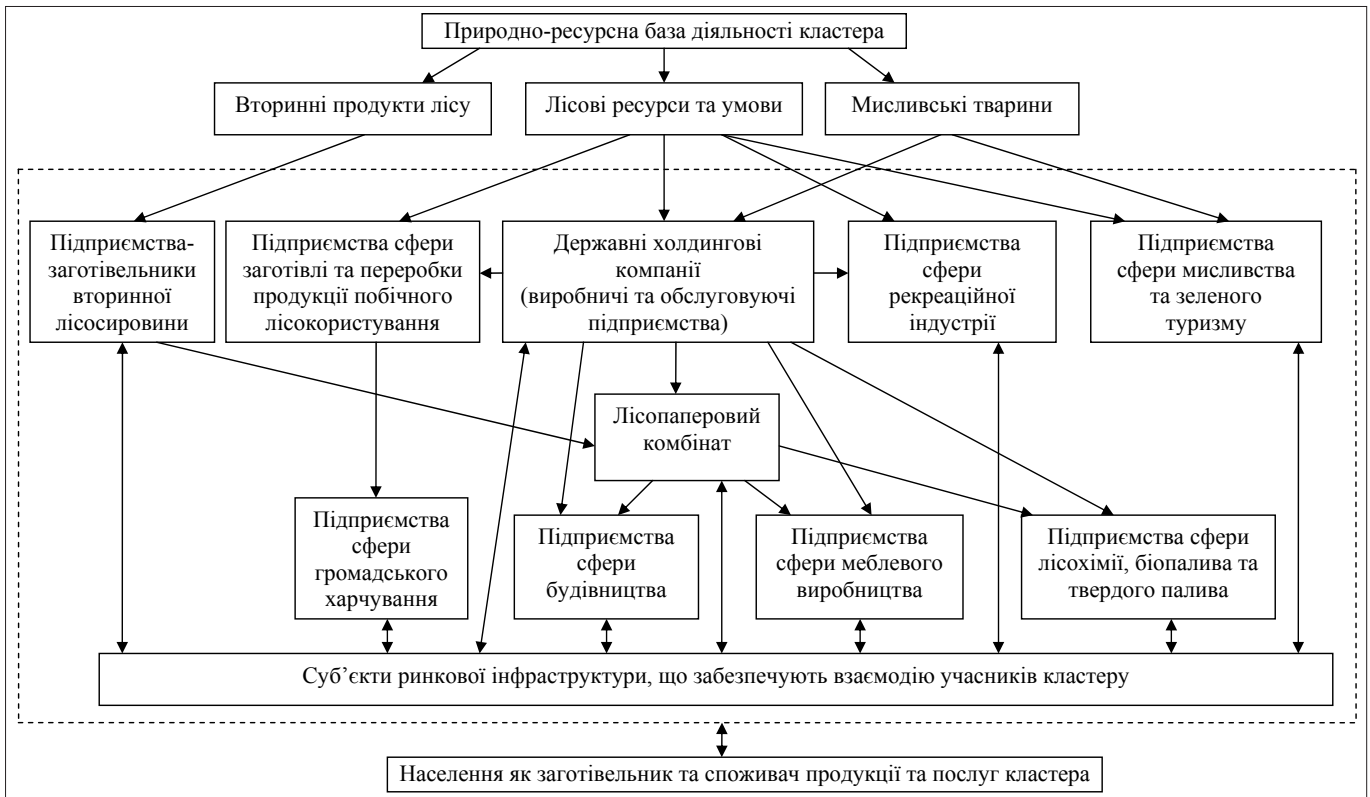

Рис. 5. Схема організації та взаємодії учасників лісопромислового кластера

Таким чином буде забезпечено розподіл контрольних функцій у сфері охорони і захисту лісу, оподаткування, цінového та митного регулювання, контролю за витрачанням бюджетних коштів між різними спеціалізованими центральними органами державної влади. Це дозволить усунути інституційний конфлікт інтересів, що на сьогодні є основною причиною корупції. Для цього на наступному етапі реформування потрібно встановити жорсткі обмеження на виконання окремих типів функцій шляхом їх закріплення за єдиним органом виконавчої влади. Основне завдання полягає у забезпеченні такого співвідношення типів функцій, яке б не продукувало конфлікт інтересів у діяльності певного органу виконавчої влади, а вибудовувало чітку вертикаль виконавчої влади на різних рівнях. Ключовим моментом у запропонованому розподілі функцій на вищому рівні виконавчої влади є розмежування компетенції Міністерства аграрної політики та Міністерства екології і природних ресурсів, а також визначення чіткої вертикалі органів, які перебуватимуть у їх підпорядкуванні. Отже, Міністерство аграрної політики, через Департамент лісового і мисливського господарства здійснюватиме управління державним майном, а Міністерство екології і природних ресурсів, через Державну екологічну інспекцію контролюватиме стан охорони і захисту лісів, дотримання екологічних стандартів.

Після проведеної реорганізації комплексних державних лісогосподарських підприємств та впорядкування системи органів виконавчої влади на всіх рівнях управління процес реорганізації у лісоресурсній сфері не завершується, адже самостійно функціонувати в умовах ринкової економіки без проведення спільної економічної, соціальної та екологічної політики та без партнерських відносин між собою й державними структурами протягом тривалого періоду новостворені суб'єкти господарювання не зможуть.

На другому етапі перетворень пропонується на загальнодержавному рівні створити національну акціонерну холдингову компанію «Ліси України», яка матиме регіональні підрозділи в окремих областях країни і займатиметься лише господарською діяльністю, пов'язаною з веденням насінневого господарства, садінням, доглядом, заготівлею і зберіганням лісопродукції з метою отримання прибутку на засадах самоокупності. Для цього на регіональному рівні потрібно

провести корпоратизацію державних лісогосподарських та мисливських підприємств, які зберегли організаційно-правову форму господарювання внаслідок першого етапу перетворень, і створити регіональні підрозділи державної акціонерної холдингової компанії «Ліси України». Також пропонується створити на рівні адміністративної області регіональну дирекцію, яка координуватиме та регулюватиме господарську діяльність вказаних регіональних підрозділів.

На третьому етапі перетворень пропонується для поглиблення взаємовигідної співпраці між суб'єктами господарювання всіх ланок лісового сектору у лісозабезпечених регіонах та суб'єктів ринкової інфраструктури провести підготовчі роботи та створювати асоційовані об'єднання всіх зацікавлених лісогосподарських та лісопереробних підприємств у формі лісопромислових кластерів за схемою, представленою на рис. 5.

Лісопромисловий кластер формуватиметься на добровільних засадах, але для його повноцінного функціонування до його діяльності доцільно залучити виробничі та обслуговуючі підприємства державних холдингових компаній, підприємства сфери заготівлі та переробки продукції побічного лісокористування, підприємства-заготівельники вторинної лісосировини, підприємства сфери рекреаційної індустрії, мисливства та зеленого туризму, громадського харчування, будівництва, лісопаперовий комбінат, підприємства сфери меблевого виробництва, лісохімії, біопалива та твердого палива, а також суб'єктів ринкової інфраструктури, що забезпечать взаємодію учасників кластера. Створення лісопромислового кластера у лісозабезпеченому регіоні має бути спрямоване на вирішення пріоритетних завдань розвитку глибокої переробки деревини та її відходів, у тому числі низькоякісної листяної, шляхом механічної, біоенергетичної та хімічної переробки.

Це дозволить організувати виробництво конкурентоспроможної лісопаперової продукції з високою доданою вартістю і прискорити темпи зростання доходів на 1 м³ заготовленої деревини на базі безперервного та невиснажливого лісокористування.

Реалізація проекту не передбачає заміни існуючої структури промислового виробництва, але має забезпечити істотне підвищення його економічної ефективності, покращення умов праці працівників

галузі, підвищення зайнятості населення за рахунок збільшення вільних робочих місць із переробки і використання низькоякісної деревини.

Четвертий етап трансформаційних перетворень передбачає створення регіональних лісовиробничих технопарків у лісозабезпечених регіонах. Основна мета створення лісовиробничого технопарку полягатиме в інтеграції зусиль різних зацікавлених суб'єктів для реалізації спільних проектів екологічного, економічного, технічного та соціального спрямування, в основу яких покладено забезпечення розширеного відтворення, ефективного залучення лісових ресурсів у відтворювальний процес, а також забезпечення їх охорони та захисту на основі використання сучасних інноваційних розробок і залучення інвестиційних ресурсів в умовах сприятливого ринкового середовища.

Важливе значення у реалізації всіх пріоритетних напрямків діяльності технопарку має підтримка держави у вигляді податкових пільг. Однак їх остаточний розмір буде визначено лише після затвердження концепції технопарку. Вже на етапі проектування технопарку можуть з'явитися нові зацікавлені підприємницькі структури, в тому числі спільні підприємства, що бажатимуть реалізувати в ньому свої розробки. Вони повинні укладати з інноваційним центром протоколи про наміри. Залучення приватних інвесторів є досить важливим для розвитку технопарку, однак є побоювання щодо належної підтримки з боку місцевих органів влади та інших додатково залучених до діяльності технопарку інститутів ринкової інфраструктури, зокрема в питанні здійснення продуманої податкової, митної, тарифної, кредитно-фінансової політики. Надзвичайно важливим для всіх суб'єктів технопарку стане звільнення від сплати ПДВ, імпорتنних мит на довгостроковий період, а також податкова пільга з податку на прибуток та інші пільги.

Технопарк буде орієнтований і на малий бізнес, який відчуває дефіцит у приміщеннях. Для розвитку лісового технопарку потрібно забезпечити доступність до сировини і побудувати ефективну логістичну систему.

ВИСНОВКИ

Отже, на сьогодні в Україні є унікальна можливість разом із проведенням системних трансформацій в економіці здійснити реформи і в системі управління лісовим господарством на засадах децентралізації та розподілу повноважень. Приватизація переробної бази лісгоспів дозволить залучити додаткові надходження до дефіциту та уникнути конфлікту інтересів з деревообробниками. Корпоратизація державних лісгосподарських підприємств та створення розгалуженої за регіональним принципом ДАК «Ліси України» дозволить залишити в галузевій корпоративній структурі тільки господарські функції, а контроль за діяльністю цієї структури будуть здійснювати державні контролюючі органи.

Створення у складі Держекоінспекції спеціалізованого підрозділу – лісової інспекції – та передача йому функцій, які нині виконує Державна лісова охорона, дозволить зосередити контрольні функції в незалежному державному контролюючому органі, який підпорядковуватиметься іншому міністерству – Міністерству екології та природних ресурсів України. Створення у структурі Мінагрополітики спеціалізованого Департаменту лісового та мисливського господарства цілком відповідає практиці європейських країн з розвиненим лісовим господарством, які мають навіть більшу лісистість території (Чехія, Словаччина), але функції державного управління виконує не окреме міністерство, а окремий його підрозділ, що сприятиме економії бюджетних коштів на утримання держапарату на національному та регіональному рівнях.

Для реалізації інноваційних проектів у лісовому секторі щодо створення лісових холдингів, кластерів і технопарків потрібно залучити великих інвесторів, які можуть мобілізувати значну суму інвестицій на ці цілі. Але у кінцевому підсумку позитивний ефект від створення інтегрованих структур у лісовому секторі отримають усі зацікавлені сторони: держава, підприємницькі структури і територіальні громади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко І. Лісоресурсний комплекс: проблеми та напрями розвитку / І. Антоненко // Економіст. – 2011. – № 4. – С. 56–58.
2. Бобко А. Н. О непарадоксальных путях совершенствования лесного кодекса Украины или в плену идей огосударствления «управления лесами» в рыночной Украине // «WoodBusiness», № 2. – 2003.
3. Дяченко Я. Організація управління лісовим комплексом / Я. Дяченко // Економіка України. – 1995. – № 3. – С. 24–29.
4. Институциональные преобразования в лесном секторе в переходный период. Регион: Европа и Центральная Азия. / Доклад – Всемирный банк, Департамент экологически и социально устойчивого развития, 9 февраля 2005 г. – 102 с.
5. Карпук А. І. Економічне регулювання лісокористування в ринкових умовах: [монографія] / А. І. Карпук. – Луцьк: Твердиня, 2012. – 492 с.
6. Коваль Я. В. Проблеми збалансованого лісокористування в системі сталого розвитку / Я. В. Коваль, В. С. Бондар, О. А. Голуб. – К.: Наук. світ, 2005. – 224 с.
7. Лицур І. М. Еколого-економічні проблеми просторової організації лісового комплексу України / І. М. Лицур / За ред. д. е. н., проф., акад. НАН України Б. М. Данилишина. – К.: РВПС України, 2010. – 317 с.
8. Мішенін Є. В. Концептуально-методологічні основи розвитку підприємництва у лісовому господарстві на еколого-економічних засадах / Є. В. Мішенін, Г. А. Мішеніна, І. Є. Ярова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22. 4. – С. 204–215.
9. Програма «Правозастосування й управління в лісовому секторі країн східного регіону дії європейського інструменту сусідства та партнерства» (ФЛЕГ-2) / Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fleg.org.ua>.
10. Синякевич І. Лісове господарство України в XXI ст.: сценарії розвитку / І. Синякевич, І. Соловій, А. Дейнека // Економіка України. – 2007. – № 9. – С. 72–81.
11. Стенограма обговорення доповіді О. Банчука «Недоліки та проблеми правового регулювання діяльності Державної лісової охорони України» на круглому столі. 13.10.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pryroda.in.ua/lis/yak-nam-organizuvati-oxoronu-zelenogo-druga-3/#more-571>.
12. Фурдичко О. Лісовий сектор економіки України: проблеми і перспективи розвитку / О. Фурдичко, О. Дребот // Економіка України. – 2012. – № 3. – С. 70–79.
13. Юхновський І. Р. Лісове господарство України: проблеми та перспективи. Міжвідомча аналітично-консультативна рада з питань розвитку продуктивних сил і виробничих відносин / І. Р. Юхновський. – К., 2003. – 177 с.

REFERENCES

1. Antonenko I. Lisoresourcesnyy kompleks: problemy ta napryamy rozvytku [Forest resource complex: problems and directions of development]. Ekonomist, 2011, no. 4, pp. 56–58 [in Ukrainian].
2. Bobko A. N. O neparadoksalnykh putyakh sovershenstvovaniya lesnogo kodeksa Ukrainy ili v plenu idey ogosudarstveniya "upravleniya lesami" v rynochnoy Ukraine [About unparadoxical ways to improve the Forest Code of Ukraine or in captivity of ideas of nationalization of "forest management" in Ukrainian market]. WoodBusiness, no. 2, 2003 [in Russian].
3. Dyachenko Ya. Orhanizatsiya upravlinnya lisovym kompleksom [Organization of forest complex management]. Ekonomika Ukrainy, 1995, no. 3, pp. 24–29 [in Ukrainian].
4. Instytutsonalnye preobrazovaniya v lesnom sektore v perekhodnyi period. Region: Evropa y Tsentralnaya Aziya [Institutional reforms in the forest sector in the transition period. Region: Europe and Central Asia]. – Vsemirnyi bank, Departament ekologicheskii i sotsyalno ustoychivogo razvitiya, 9.02.2005, 102 p. [in Russian].
5. Karpuk A. I. Ekonomichne rehulyuvannya lisokorystuvannya v rynkovykh umovakh [Economic regulation of forest management under market conditions]. Luts'k, Tverdnyia, 2012, 492 p. [in Ukrainian].
6. Koval' Ya. V., Bondar V. S., Holub O. A. Problemy zbalansovanoho lisokorystuvannya v systemi staloho rozvytku [Problems of balanced forest management in the system of sustainable development]. Kyiv, Naukovyi svit, 2005, 224 p. [in Ukrainian].
7. Lytsur I. M. Ekoloho-ekonomichni problemy prostоровoyi orhanizatsiyi lisovoho kompleksu Ukrainy [Ecological and economic problems of the spatial organization of the forest complex of Ukraine]. Kyiv, RVPS Ukrainy, 2010, 317 p. [in Ukrainian].
8. Mishenin Ye. V., Mishenina H. A., Yarova I. Ye. Kontseptual'no-metodolohichni osnovy rozvytku pidpryyemnytstva u lisovomu hospodarstvi na ekoloho-ekonomichnykh zasadakh [Conceptual and methodological basis for the development of entrepreneurship in forestry on ecological and economic foundations]. Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy, 2012, no. 22. 4, pp. 204–215 [in Ukrainian].
9. Prohrama "Pravozastosuvannya i upravlinnya v lisovomu sektori krainy skhidnoho rehionu diyevropeys'koho instrumentu susidstva ta partnerstva" [The program "Enforcement and management in the forest sector of the eastern region of action of the European tools of neighbourhood and partnership"]. Available at: <http://www.fleg.org.ua> [in Ukrainian].
10. Synyakevych I., Soloviy I., Deyneka A. Lisove hospodarstvo Ukrainy v XXI st.: stsenariyi rozvytku [Forestry of Ukraine in XXI century: development scenarios]. Ekonomika Ukrainy, 2007, no. 9, pp. 72–81 [in Ukrainian].
11. Stenohrama obhovorenniya dopovidi O. Banchuka "Nedoliki ta problemy pravovoho rehulyuvannya diyaly nosti Derzhavnoyi lisovoyi okhorony Ukrainy" na kruhlomu stoli. 13.10.2010 [Transcript of debate on the report of O. Banchuk "Shortcomings and problems of legal regulation of state forest protection in Ukraine" at the round table, 13.10.2010]. Available at: <http://pryroda.in.ua/lis/yak-nam-organizuvati-oxoronu-zelenogo-druga-3/#more-571> [in Ukrainian].
12. Furdychko O., Drebot O. Lisovyy sektor ekonomiky Ukrainy: problemy i perspektivy rozvytku [Forest sector of Ukraine: problems and prospects of development]. Ekonomika Ukrainy, 2012, no. 3, pp. 70–79 [in Ukrainian].
13. Yuhnovskyy I. R. Lisove hospodarstvo Ukrainy: problemy ta perspektivy. Mizhvidomcha analitichno-konsul'tatyvna rada z pytan' rozvytku produktyvnykh syl i vyrobynychkh vidnosyn [Forestry of Ukraine: problems and prospects. Interdepartmental analytical and advisory council on the development of productive forces and production relations]. Kyiv, 2003, 177 p. [in Ukrainian].